СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.
РІК LI. Ч. 104. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 29. травня 1943. No. 104. Jersey City, N. J., Saturday, May 29, 1943. VOL. LI.
ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Повна Згода Щодо Дальших Аліянтських Воєнних Операцій

Президент Рузвелт проголосив у звязку з довгими конференціями, що велись між американськими і британськими військовими проводами, що „осягнено цілковиту згоду щодо дальших воєнних операцій на всіх теренах війни". Президент видав тільки коротку заяву тому, бо не хоче нічим зрадити воєнних тайн та допомогти таким чином Німеччині, Італії та Японії догадатись, чого їм треба надіятись.

З ЛИСТА УКРАЇНСЬКОГО ОФІЦИРА

Канадійська „Будучність Нації" з 14. травня передрукувала лист канадійського українця, поручника, що є інструктором в англійськім війську в Англії. Зветься він Данило Жук, родом з Гефорд, Саск. Є виховником Бурси Братства Українців Католиків в Саскатуні. Лист написаний з Менчестер, де поручник Жук відвідував українську кольонію. Пише, що українці там зорганізовані, та „що всі діти вміють читати по українськи". Згадує за свято в честь Т. Шевченка, влаштоване громадою, на якому і він виступав та промовляв. Між іншим пише в листі ще й таке: „Як по війні повстане Україна, то зараз їду там просто з Англії, а то коби Бог дав таке, а мені довго прожити".

СВЯЧЕННЯ О. Н. Н. САВАРИНА НА ЄПИСКОПА

Канадійсько-український греко-кат. єпископ-номінат Н. Н. Саварин буде висвячений на єпископа дня 1. липня в Торонті, Онтеріо, в укр. греко-кат. церкві св. Йосафата. Вибрано місто Торонто на це торжество, щоб, між іншим, облекшити участь у святі українським греко-кат. владикам з Злучених Держав.

КАПІТАН ВОЛОДИМИР Л. СИДОРЯК

Служить в американській армії в Північній Африці. Є сином бувшого зразкового священика і патріота, бл. п. о. Евстахія Сидоряка.

ЯК ПРАЦЮЄ ПОЛЬСЬКА ПРОПАГАНДА?

„Нови Сьвят" з 26. травня оголосив назви 17 великих американських газет, в яких появилося досі величезне платне оголошення п. н. „Ратуймо 1,000,000 польських закладників в Совєтській Росії". Польські організації на місцях оплачують такі оголошення, що коштують грубі тисячі долярів.

УКРАЇНЕЦЬ КЕРМУЄ КОНЦЕРТОМ СКРИПАКІВ ДЛЯ ЗАКУПУ БОНДІВ

Дітройтська Музична Консерваторія влаштовує дня 3. червня вечором в відчитовій салі Дітройтського Інституту Штуки концерт „Банди Скрипаків Консерваторії". Програма складається з творів визначних композиторів світу; виступлять найкращі скрипаки - солісти Дітройтської Музичної Консерваторії. Директором Банди Скрипаків Консерваторії є Тарас Губіцький, канадійський скрипак українського роду. Аби мати вступ на концерт, треба купити воєнних бондів або значків.

ЩО ВИРОСТАЄ З КАЦАПСЬКОЇ БАЛАМУТИ?

В москвофільському місячнику „Братство", що виходить в Клівленд, Огайо, як орган „Ам. Русского Народ. Братства", пише Джан Вілнер, що їм треба приняти совєтський червоний прапор замісць царського, який так довго визнавали. Теж, каже він, треба сказати тим, що „їм насилу пхають український прапор", що вони того прапора не визнають. Американський уряд визнає совєтський прапор, то, каже Вілмер, теж й їм треба приняти його за свій, бо „живуть в демократичному краю". Обороняючи червоний прапор як „русский", він, як „русський чоловік" взиває, щоби „покаятись перед смертю", бо інакше „русский народ" готов сказати їм словами Ісуса Христа „ідіть від мене праклятї в огонь вічний...".

ПОЛЬЩА НА МІЖНАРОДНІЙ ХАРЧОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

На чолі польської делєґації на Міжнародну Харчову Конференцію в Гат Спрінгс стоїть торговельний радник Доманевскі, назначений польською амбасадою в Вашингтоні. „Нови Сьвят" написав, що та делєґація заступає „природно" цілу Польщу, себто в її передвоєнних границях. Тільки, читаємо далі, покищо не знати, кого заступає совєтська делєґація. В українському розумінню це означає, що й там може вигринути спір, хто має заступати західно-українські землі: польський окупант, чи російський.

283 З ШАМОКІН В АРМІЇ

З української греко-кат. парохії в Шамокін, Па., є досі в збройних силах американської армії 283 хлопців.

Згадують про Сильний Совєтський Наступ на Кубані

Німецькі воєнні звідомлення широко розреклямовують велику совєтську офензиву на Кубані. Це остільки замітне, що самі Совєти мало про це говорять. Виходилоб, що в тому наступі на німців бере участь совєтська армія з 150,000 вояків, яка прірвала в кількох місцях німецький фронт між Новоросійським і Чорним морем, змусивши німців цофнутись взад на якої півтора милі. Та німецькі звідомлення кажуть, що все це ніби відбито протинаступом, при чому знищено 61 совєтських літаків.

СТАЛІН ПОГОДИВСЯ НА ПРЕДЛОЖЕННЯ РУЗВЕЛТА

Джозеф Е. Дейвис, особистий висланник президента Рузвелта з листом до Сталіна, вже готов до повороту, бо одержав від Сталіна лист з особистою відповіддю през. Рузвелтови. Що в тім листі є, ніхто не знає. Але Дейвис дає до пізнання, що Сталін приняв усі пропозиції през. Рузвелта та погоджується з його предложеннями. Тепер так є, каже Дейвис, що ось ті три особистости — Чорчіл, Рузвелт і Сталін — розуміють багато спільних справ і знають, про що іде та які хто з них має пляни.

„УКРАЇНЦІ В КАНАДІ"

Під таким наголовком помістило нюйорське „Новое Русское Слово" з 22. травня фейлетон, який написав „Н. Г." — як враження з подорожі по Канаді. Стверджує, що він у многих кольоніях чується „як в дома", бо всюди говорять по українськи, так, що мається нераз враження, що подорожується по Поділлю, десь коло Гусятина, Бродів, Тарнополя, Жмиренки, чи Києва. Каже, що подибав „Гай Скул ім. Шевченка" чи „Шевченко Скул", бачив церкви з банями в жовтоблакитних кольорах, повно різних народніх установ з українськими написами і т. п. Пише, що в військовім таборі коло Виннілеґу є на 1,300 вояків — 900 українців, та що в цілій канадійській армії є від 35 до 40 тисяч українських вояків. Каже, що чув, як на концерті співали навіть британський гимн по українськи. Не дивота, кінчить він, що українці люблять Канаду і дають на її оборону більше добровольців ніж інші.

ВАТИКАН, РОСІЯ І КАТОЛИЦИЗМ

Нюйорський „Сон" подає, що Ватикан вже від довшого часу присвячує особливу увагу Росії. Недавно відбулася вистава російських ікон та образів російських церков. Згадує за останнє радіо з Риму, яке заповідало „скоре повернення російського народу до католицької віри". При тому згадувано за релігійні торжества в память св. Йосафата, в яких брали участь теж і українські студенти з Колеґії св. Йосафата. В новинці „Сон" подано ще таке: „Католики східнього обряду в Польщі плянують, разом з іншими словянськими народами, помагати в наверненню російського народу".

КОНКОРДАТ МІЖ ВАТИКАНОМ І СССР

Одно певне, що є заходи, щоби наблизити Ватикан до Кремлю і довести до того, щоб Совєти заключили з Ватиканом конкордат. Навіть кажуть, що в тому напрямі працює нюйорський архієпископ Спелмен, але заперечують, будьтоби він мав їхати до Москви з письмом папи до Сталіна. Перешкода має бути в тому, що Совєти дають полекші тільки російській православній церкві, а не протестантській чи католицькій.

КАВЧУКОВІ ДЕРЕВА В УКРАЇНІ

Німецьке радіо передало, що голяндські кольоністи, що їх націсти спровадили на Україну, хочуть розвести в Україні кавчукові дерева. Вони передше займались кавчуковою продукцією в Голяндській Індії. Та цікаве й те, що голяндський уряд, що перебуває на вигнанню в Лондоні, заповів, що як тільки Голяндія буде визволена, то він постягає з України голяндців назад до Голяндії.

СКІЛЬКИ Є УКРАЇНЦІВ

Статистичні звідомлення, виготовлені на підставі всеканадійського перепису населення з 1941-го року, подають, що в Канаді живе 305,154 українців. Сюди не враховано ще східних приморських провінцій: Нової Скошії, Нового Бронсвику і Принс Едвард Айленду, Північно-Західних Територій та Юкону. З тих провінцій нема ще проголошених даних про національний склад населення.

ІНЖ. В. ГУДЗЕЙ В МАРИНАРЦІ

Першим українським офіциром в маринарці з міста Шікаго є інж. Володимир Гудзей. До фльоти вступив перед Перл Гарбор. Тепер плаває по морях. Є їх трьох братів в збройних силах Дядька Сема.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Ясні Слова Твердої Дійсности

Телеґрама президента Рузвелта до провідників юнії страйкуючих робітників фабрик ґуми є не тільки закликом до одної ґрупи робітників, але й виявом політики в спорах між робітниками й фабрикантами вчас війни й як такий заслугує на увагу робітників по інших промислах і околицях.

Найважнішим фактом, котрий президент підчеркує на самому вступі своєї телеграми, це факт важности даного промислу для держави, а в даному часі для ведення війни. Де тільки страйк порушує в цей спосіб інтереси краю, що загрожує веденню війни, там робітники, без огляду на те, як слушні їх домагання, мусять поводитися з більшим почуттям суспільної відповідальности. Певна річ, що це заставляє робітників до певних жертв, але, як каже президент, цим не можна вимавлятися від жертв „підчас війни, яка вимагає від багатьох найвищої жертви в рядах збройних сил".

Президент покликується при тому на можливість полагодження таких спорів дорогою правильно усталених процедур. Америка має вже для полагоди спорів між робітництвом і підприємствами законно усталені тіла, уповажнені до полагодження таких спорів, і нині вже робітничі орґанізації не можуть виправдувати своїх страйків тим, що мовляв підприємці не хочуть з ними вийти на розмови. Рішення законно для ції справи встановлених тіл обовязують і робітників і підприємців.

Президент пригадує на кінці телеграми, що він є не тільки начальником цивільного уряду, але й начальником фльоти й армії. Цим він пригадує страйкарам, що він є відповідальним за ведення війни. Тому він є обовязаний ужити прислугуючої йому влади, якщо яка частина громадянства порушує належите ведення війни.

Можна сподіватися, що страйкуючі робітники прочитавши ці ясні, хоча тверді слова президента, візьмуть їх собі до серця, памятаючи при тому на те, що це говорить президент, котрий уже ділами доказав, що він признає право робітників до організації й до колективної угоди.

ГРУШЕВСЬКИЙ ПРО ФРАНКА

В 1913 році вийшла одна книжка „Літературно-Наукового Вістника", присвячена сороклíттю літературної діяльности Івана Франка. Це девята, за вересень. Першу коротку статтю написав у ній Михайло Грушевський п. н. „Сороклітній подвиг". Складає честь і поклін:

Великій силі, невмирущій і непобідимій, як стихія, не стримаsuccessor перешкодами, незломаній ударами, незвязаній прикростями і розчаруваннями, болями і нещастями життя.

Великому духови, повному скарбів мисли і чуття, блискучому, многогранному, відшліфованому на точилі вселюдської культури, що переломлював в собі все горе і муки, поривання і надії рідного життя.

Великому трудови, неустанному, кипучому, внутрішньою силою переповненому, широкому і ріжнородному без міри, як розбуджене життя приспаного народу, котрому служив.

По слову апостола він спішив віддати на будову його все що могло знайтись у його під рукою: чисте золото наукової мисли, дороге каміння натхнення, і камінь і дерево і тростину праці — навіть механічної, чорноробочої, невдачної, котрої не цурався також, не вважав для себе занадто низькою і непочесною, коли справа йшла про потреби рідного життя.

Повний почуття обовязку, тяжкого, гіркого, що вів його тернистими шляхами через хащі і заросли вікового перелогу приспаного народнього життя, він спішив окупити своєю працею і смілим пожертвуванням те, що занедбане і утрачене було легкодушністю і пасивністю попередників.

Вдивлений в будуччину, він поривав за собою сучасників. Тугу свого особистого життя розпускав в горі народу, накликаючи до солідарности жертв і страждань. І пісня його, повна безвихідного суму в сфері особистих почувань, звучала як похідний марш, як военний клич, коли він звертався до свого народу.

Все життя його і вся творчість були культом громадського й народнього подвигу. В таємних сховках душі, в темних заглибинах минувшини, на картах історії нашого життя шукав він запопадливо того, що моглоб підняти в громадянстві нашім самопочуття, настрій, енерґію, потяг до труду і подвигу і віру в його успіх.

Довгим рядом в його творах поетичних і наукових проходять постатті подвижників праці, героїв громадського обовязку, зворушуючи читача, вдаряючи в созвучні струни його душі, підіймаючи його настрій моральний і громадську енерґію.

Але кінець кінцем для сучасного українського громадянина в сучасних обставинах трудно знайти сильніший приклад, яскравішу поетать, як самого сороклітнього подвижника. Сам він — це найцінніший, найвеличніший твір цеї кипучої, безмірно багатої сороклітньої творчости.

Всім малодушним, всім маловірним він міг би сказати: „А я?! Чи тяжкі обставини, чи гірка історична спадщина, чи задушлива суспільна атмосфера сучасна перешкодили мені робити мою роботу, живе діло відродження? Чи зможуть супротивні сили згасити огонь в душі людини, раз роэпалений ясно?"

Чи не перебратиб і нам від Франка хоч дрібосеньку частину того завзяття в праці для визволення того народу, якому він весь вік і весь труд свій віддав?